

Sayın Başkan, Değerli Meclis üyeleri, hepinizi şahsım ve Ankara Sanayi Odası Yönetim Kurulu adına saygıyla selamlıyorum.

Dünya ekonomisinde pandemi ile başlayan gevşek para ve maliye politikalarının neden olduğu enflasyon, son dönemde düşüş eğilimini sürdürmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde enflasyondaki düşüş sinyalleri kuvvetlendiği ölçüde, faiz indirimleri de başlayacaktır.

Nitekim, Avrupa Merkez Bankası, 25 baz puan faiz indirmiştir. Yılın son çeyreğinde FED ve diğer gelişmiş ülke Merkez Bankalarının da faiz indirimine başlaması beklenmektedir. Faiz indirimleriyle birlikte dünya ekonomik büyümesinin ve ticaretinin ılımlı da olsa artması öngörülmektedir. Dünya Bankası, Küresel Beklentiler Raporu Haziran sayısında 2024 yılı dünya ekonomik büyümesini yüzde 2,4'den yüzde 2,6'ya revize etmiştir. 2025 ve 2026 yılları için de küresel büyüme tahmini ılımlı kalacaktır.

Son dönemde ülkemizde uygulanan rasyonel politikalarla birlikte makroekonomik dengede kısmi bir iyileşme gözlemliyoruz; Merkez Bankası rezervlerindeki artış, Türk Lira'sının değer kazanması, işsizlik oranlarında azalma, cari açığa iyileşme ve enflasyonun düşüş trendine girmesi oldukça önemli gelişmelerdir.

Merkez Bankası rezervlerinde önemli bir iyileşme söz konusu. Ancak bu iyileşmenin en önemli nedeni düşük kur-yüksek faiz ortamı. Kurun bir nevi sabit tutulması ve görece yüksek faiz ödenmesi, önemli 'Carry Trade' imkânı doğuruyor.

Sıcak para niteliğinde ve kısa vadeli olan spekülasyon portföy yatırımlarının, cari açık sorunu ve tasarruf açığı olan bizim gibi ülkelerde makroekonomik göstergelerin bozulmasına neden olacağı unutulmamalıdır.

Tarihte her bir deneyim göstermiştir ki sıcak para girişinde yaşanan bolluk, ülkelerin geçici bir refah yaşamasına ve gelirden fazla harcama artışına neden olmaktadır. Getiri fırsatlarının azaldığı ve risklerin arttığı dönemlerde sıcak paranın çıkışı sonrası geriye kalan, daha fazla fakirlik ve borç olmuştur.

Bu nedenle, kısa vadeli sıcak paraya dayanan bir politika anlayışının, yüksek katma değerli üretim yatırımlarımıza ve uzun vadeli kalkınma sürecimize katkısı çok sınırlı

olacaktır. Para ve maliye politikalarını istikrarlı bir şekilde uygulamak için sıcak para konusunda daha ihtiyatlı bir duruş sergilemeliyiz.

Döviz rezerv birikimi her ülke için olduğu gibi ekonomimiz için de kritiktir. Son dönemde rezervlerimizde önemli bir artış kaydedildiğini görüyoruz. Ama bu birikimi; harcadığımızdan daha fazla döviz kazanarak yapmıyoruz. Döviz gelirimiz ile giderimiz arasındaki farktan faizi çıkardığımızda açık veriyoruz. Diğer bir ifadeyle, borçlanarak rezerv biriktiriyoruz. Mayıs ayında açıklanan, ülkemizin döviz yükümlülüklerinden döviz varlıklarının çıkarılmasıyla bulunan uluslararası yatırım pozisyonumuz 2023 yılı sonuna göre ilk beş ayda 57,8 milyar dolar artış gösterdi.

Cari tarafta ise açık, Mayıs ayında 1,2 milyar dolar oldu; beklenti 1,5 milyar dolar olması yönündeydi. Yıllıklandırılmış açık 25 milyar dolar seviyesiyle son 2 yılın en düşüğüne işaret ediyor.

Haziran ayında açıklanan dış ticaret açığı geçen yıla göre 1,1 milyar dolar artış gösterdi. Bu rakamlara göre, haziran ayında cari açık, yıllık bazda 26 milyar dolar seviyesinde gerçekleşebilecektir. Bu iyileşmenin, turizm sezonu ile birlikte devam etmesi temel beklentimiz. Ancak, kalıcı bir iyileşmeye işaret etmesi için yılın son çeyreğinde de trendin altında gerçekleşmeli.

Peki son 5 ayda cari açığa oluşan bu iyileşme iç talepteki sıkılaştırma eğilimleriyle mi sağlandı? İyileşmenin neredeyse üçte ikisinin altın ve enerji ithalatındaki azalmadan kaynaklandığını görüyoruz.

Değerli Meclis Üyeleri,

Son 20 yılda 700 milyar dolara yakın cari açık verdik. Bunun yaklaşık %52'si yüksek teknoloji ürün ticareti açığımızdan kaynaklandı. Sadece bu yıl Ocak-Mayıs döneminde yüksek teknolojili ürün açığımız 9,3 milyar dolar oldu ve cari açığın yarısından fazlası bundan kaynaklandı. Bu tablo, yüksek teknoloji üründe ne kadar geride kaldığımızı net bir şekilde ortaya koyuyor.

Dünya genelinde yüksek teknolojili ürünlerin imalat sanayii ihracatındaki payı ortalama %20 seviyesinde. Ülkemizde ise ne yazık ki sadece %4 ile düşük gelirli ülkeler ortalaması kadar paya sahip.

Diğer taraftan, Dünya Bankası 2022 verilerine göre yüksek teknoloji ihracatında Çin 769,7 milyar dolar ile lider; Almanya ise 223,4 milyar dolar ile ikinci sırada.

Ülkemiz ise 6,8 milyar dolar ile ancak 35. sırada yer bulabildi.

Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşunda yüksek teknoloji ürünlerin payı yüzde 7'nin üzerine çıksa da ilk 10 firma içerisinde yüksek teknoloji yoğunluğuna sahip tek bir işletmemiz maalesef yok. 10 yıl önce en büyük 500 sanayi kuruluşunun yarattığı katma değerde orta-düşük ve orta-yüksek teknoloji yoğunluğunun payı %62 iken; bugün bu oran yüzde 65. Yaratılan katma değerün üçte ikisi hala bu teknoloji üretim kollarından geliyor.

Yüksek teknolojiye geçişin en önemli göstergesi olan Ar-Ge'ye baktığımızda ise en büyük 500'deki firmalarımızın neredeyse yarısının Ar-Ge harcaması yapmadığını görüyoruz. Ar-Ge yatırımı yapan şirket sayımız 2018'den bu yana yerinde sayıyor.

Tüm bu verileri değerlendirdiğimizde öncelikle yapmamız gereken, sanayide topyekûn bir yapısal dönüşümle teknoloji düzeyini, yeni fikirleri, işbirliklerini ve verimliliği artırmaktır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızca hazırlık çalışmaları devam eden yeni sanayi stratejisinde; teknolojik ve yüksek katma değerli üretimi, yenilik ve inovasyonu, yeşil ve dijital dönüşümü önceleyen ve bunların içselleştirilmesini sağlayan somut eylemlerin tüm detaylarıyla çalışıldığını düşünüyorum. Biz de ASO olarak bu stratejiye katkı vermek adına yetkililere sunmak üzere bir rapor hazırladık.

Geçen hafta benim de katıldığım tanıtım programında Sayın Cumhurbaşkanımız "HIT-30 Yüksek Teknoloji Yatırım Programı'nı açıkladı. Ülkemizin "İnovasyon Karnesi Göstergeleri"nin iyileşmesine güçlü katkı verecek bu program doğrultusunda 2030 yılına kadar vergi, hibe ve pazar geliştirme desteklerini kapsayan 30 milyar dolarlık kaynak yüksek teknoloji alanlarına yönlendirilecek. Hayırlı olmasını diliyorum.

Ülkemizde proje bazlı, teknopark, araştırma ve tasarım merkezleri ve TÜBİTAK gibi birçok teşvik ve destek mekanizması olmasına rağmen teknoloji üretim ve ihracatında çok gerilerdeyiz. Bu kadar çok desteğe rağmen yol kat edemiyoruz. Bu teşviklerin denetiminin yapılması ve etkinliğinin sorgulanması gerekiyor.

Kıymetli Meclis Üyeleri;

Ülkemizin en önemli sorunu olan enflasyon, sekiz ayın ardından Haziran ayında yıllık bazda ilk kez geriledi. Temmuz ve Ağustos'ta güçlü bir baz etkisi devrede olacağından yıllık enflasyonun hızlı bir düşüş trendine gireceğini hep beraber göreceğiz. Ama önemli olan baz etkisinin ortadan kalkmasından sonra da bu düşüşün sürüp sürmeyeceğidir.

Diğer taraftan Merkez Bankası şeffaflık açısından önemli bir adım olarak piyasa beklentileri ile birlikte, hane halkı ve şirketlerin de enflasyon beklentilerini açıklamaya başladı. Enflasyonda 12 ay sonrası beklentisi; hane halkında %72, reel sektörde %55, piyasa katılımcılarında ise %30. Bu veriler gösteriyor ki enflasyon beklentilerinde ciddi bir ayrışma var. Beklentilerin çıpalanamadığı dönemlerde fiyatlama davranışları da bozulmaktadır ve bu da enflasyonla mücadeleyi zorlaştırmaktadır.

Bu ayrışma, reel sektörün ve hane halkının enflasyonun düşeceği noktasında henüz ikna olmadığını gösteriyor. Enflasyonun düşeceği noktasında toplumsal algıyı yönetemezseniz, enflasyonla mücadelede başarı sağlayamazsınız.

Biz sanayiciler için düşük faiz ortamı elzemdir, ancak faiz indirimi için henüz erken olduğunu düşünüyoruz. Enflasyon kalıcı olarak düşüş trendine girmediği sürece faiz indiriminin konuşulmaması daha sağlıklı olacaktır. Erken indirim sinyali, yeni başlayan dezenflasyon sürecini sekteye uğratmamalıdır.

Merkez Bankası Başkanı Sayın Fatih Karahan'ın "faiz indirimi konusunda tek göstergeye bakmayacağız" sözlerini de bu kapsamda çok önemli ve yerinde buluyorum. Faiz konusunda tek karar verici merciinin Merkez Bankası olduğu gerçeği unutulmamalıdır.

Türk Lirası'nın reel değerlenmesi son 2,5 yılın zirvesinde.

Kurun stabil, enflasyonun yüksek olduğu ortamda ihracatçının maliyetleri ciddi ölçüde artıyor, rekabetçiliği ise azalıyor. Sonuçta ihracat pazar payımızı kaybetme riski ile karşı karşıya kalıyoruz. Ve kaybedebilen bu pazarları yeniden kazanmak da hiç kolay olmuyor, çok uzun zaman alıyor.

Türk Lirası'na kalıcı bir güven algısını oluşturacak ortam ve politikaların ivedi bir şekilde devreye girmesi gerekiyor. Kısa dönemde bu politika tercihi ile sağlanacak iyileşmeyle

orta ve uzun vadeli politikalar ortaya koyup, geçmişten de ders alarak üretim ekonomisine acilen geçmek zorundayız.

Bu süreçte etkin ve efektif para ve maliye politikası uygulamaları oldukça önemli olacaktır. Özellikle son dönemde uygulamaya konulan politikaların reel sektörden bağımsız düşünülmemesi gerekiyor.

Reel sektörün girdi maliyetlerinin azaltılması, fiyatlandırma politikasının öngörülebilirliği, yatırım ve üretim aşamalarının planlanması; enflasyon beklentisinin kontrol altına alınması ile mümkün olacaktır.

Kıymetli Meclis Üyeleri;

Vergide adalet ve etkinliği artırmayı amaçlayan kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edildi. Hazine ve Maliye Bakanımız Sayın Mehmet Şimşek'e ve bakanlık bürokratlarına, makul itirazlarımızı ve önerilerimizi taslak düzenlemeye yansıttıkları için teşekkürlerimi sunuyorum. Uygulamadan gelen geri bildirimlerin düzenlemelerde yer bulması, etkin ve verimli çalışma hayatına katkı sağlamaktadır.

Kanunlarda olan ancak uygulama alanı sınırlı kalan istisnaların kaldırılması gayet yerinde ve rasyonel bir davranış olmuştur.

Diğer taraftan, öncelikle belirtmek isterim ki; emeklilerimiz gerek zamanında çalışma hayatına yaptıkları katkılar gerekse hali hazırdaki çalışmalarını nedeniyle ülkemiz kalkınmasında önemli rol üstlenmektedirler.

Emeklilerimizin bir bölümü, ülkemizin mevcut ekonomik şartları ve çeşitli nedenlerden ötürü çalışmaya devam etmektedir.

Sosyal Güvenlik mevzuatı gereği emekli olan ve tekrardan çalışma hayatına katılan emeklilerimiz adına işverenler tarafından prime esas kazanç üzerinden %32 oranında Sosyal Güvenlik Destek Primi ödenmekte ve bu durum işletmelerimiz açısından ilave bir maliyet olmaktadır.

Kamuoyunda EYT'liler olarak bilinen, sigortalılık süresi ile prim günü şartlarını sağlayan ancak yaş haddi nedeni ile emekli olamayan çalışanlarımıza yönelik 2023 yılında yapılan düzenleme ile yaklaşık 3 milyon çalışanımız kademeli olarak emekli edilmiştir.

EYT düzenlemesi ile emekli olanların, aynı işyerinde çalışmaya devam etmeleri halinde Sosyal Güvenlik Destek Primi 5 puan indirimli uygulanarak işverenlerimiz desteklenmişti. Yeni düzenleme ile bu desteğin kaldırılması, hem emekli çalışanlarımız hem de işverenlerimiz için olumsuz etkilere neden olabilecektir. Ayrıca, zaten yüksek olan kayıt dışı istihdamı da artıracığı endişesi taşıyoruz.

Bu nedenle, işverenlerimize sağlanan 5 puanlık prim indiriminin devam ettirilmesinin, hatta tüm emekli çalışanlarımızın bu kapsama alınmasının ülkemiz istihdamına olumlu katkılar sağlayacağını düşünüyoruz.

Diğer önemli bir konu; enflasyon düzeltmesinin 2024 yılında geçici vergi dönemlerinde uygulanmasının gündemde olması ve bu durumun işletmelerimiz üzerinde vergisel sonuçlar doğuracak olmasıdır. Özellikle öz kaynak yapısı güçlü olmayan ve operasyonlarını borçlanma ile finanse eden işletmelerimiz, bu tür bir uygulama halinde ilave vergi yükü ile karşı karşıya kalacak, faaliyetlerini sürdürmekte zorluk çekecektir. Bu nedenle, iş dünyası olarak enflasyon düzeltmesi uygulamasının geçici vergi dönemlerinde yapılmamasını talep ediyoruz.

Kıymetli Meclis Üyeleri;

Uygulanan sıkı para politikasının bir yansıması olarak son dönemde krediye ulaşma maliyetlerinin artması, ticari kredilerdeki daralma reel kesimdeki ekonomik aktivitelerin yavaşlamasına yol açmıştır.

Sanayicilerimiz ile bankacılık sektörü arasında kredilendirme süreci ne kadar sağlıklı ve etkin olursa istihdam, ihracat ve yatırımlar da o ölçüde büyür. Bu bakış açısıyla, kamu ve özel sektörden 11 büyük bankanın bölge müdürlerini Odamıza davet ettik. 22 bölge müdürünün katıldığı çok geniş çaplı bu istişare toplantısında sizlerden gelen talep ve önerileri aktardık, onların görüşlerini dinledik.

Daha uygun faiz oranları sunmaları, ipotek değerlemesini daha güncel rayiçlerle yapmaları, kredilendirme aşamasında sigorta ve masraf paketi adı altında diğer ürünlerin zorunlu satışını kaldırmaları, zor durumda olan sanayicilerimiz takibe düşmeden yapılandırma sürecini işletmeleri gerektiğini belirttik. Verimli geçen ve

basında da geniş yer bulan bu istişare toplantılarımızı Odamızda ve Organize Sanayi Bölgelerimizde düzenli aralıklarla tekrarlayacağız. Böylece reel sektör ve bankacılık sektörü arasındaki ilişkilerin geliştirilmesini ve güçlendirilmesini amaçlıyoruz.

Üretim maliyetlerimiz hammadde ve enerji fiyatlarına gelen zamlarla birlikte oldukça yükseldi. Buna %50-60 oranında finansman maliyeti de eklendiğinde ve bunu tüketiciye yansıtamadığımız durumda, biz üreticiler maalesef varlığımızı devam ettiremeyiz. Ankara için konuşuyorum ama birçok bölgede aynı sorunların yaşandığını biliyorum; Sanayicilerimiz OSB'lerde tahsisli arsalarını iptal etmeye başladı.

Anadolu'da bir tabir vardır. Bazı yıl kâr yılı bazı yıl da ar yılıdır derler; bizler ise kârdan vazgeçtik, artık öz varlıklarımızda bile ciddi tahribatlar yaşıyoruz.

Yaşadığımız zorlu sürecin içerisinde sadece faiz arttırarak ve vergileri çoğaltarak çıkamayız. Yeni bir dönüşüme ihtiyacımız var. Sanayi, ticaret, eğitim, hukuk, teknoloji politika ve uygulamalarında esnekliğe, değişikliklere ihtiyaç bulunmaktadır. Her bir alanın birbiriyle konuşacağı etkin program ve projelere her zamankinden daha fazla gereksinim duyduğumuz bir dönem olduğunu düşünüyorum.

Diğer taraftan para politikasının da rasyonelleşmesiyle artık firma kâr marjlarının normalleşmeye başlayacağı döneme giriyoruz.

Öz eleştiri de yapmamız gerekiyor; rekabetçiliği sadece kura bağlayan, verimliliği ihmal eden biz sanayicilerin bu döneme alışması kolay olmayacak. Ancak toplumun daha geniş kesimlerinin huzuru, refahı için fiyat istikrarı ve verimlilik artışı dışında seçenek kalmamıştır.

Çalışanlarımız, mesai arkadaşlarımız düşük ücret ve hayat pahalılığından yakınırken; biz işverenler de yüksek ücret maliyetinden şikâyet ediyorsak, ortada bir verimlilik sorunu vardır.

İşgücü, sermaye ve toplam faktör verimliliğini arttıramayan ülkemizin "sürdürülebilir bir büyümeyi" yakalaması oldukça zor görünmektedir.

Bugün artık teknoloji ile birlikte kullanılan yenilikçilik ve dijitalleşme kavramları ekonomik yaşamın en önemli öğeleri haline gelmiştir.

Ekonomimizin dinamizmi ve aynı zamanda bel kemiği olan KOBİ'ler, yenilikçilik faaliyetleri ile birlikte verimliliklerini yükseltebilecektir. Yenilikçilik ve verimlilik kol kola yürüyen iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sürdürülebilir bir yenilikçilik politikası için de şirketlerimizin kurumsallaşması şarttır. Türkiye, 15 yıldır çıkamadığı orta gelir tuzağından ancak teknoloji ve yenilikçilik hamleleriyle çıkabilecektir. Bunun için herkese görev düşmektedir. Devletimiz ilk önce kendi verimliliğini ve kaynak kullanımını gözden geçirecek, destek sistemini daha etkili sonuçlar almak üzere uygulayacak; biz sanayiciler de ne üretirsek üretelim verimliliği ve katma değeri artırmaya odaklanacağız.

Bu düşüncelerle sözlerime son verirken, hepinizi saygıyla selamlıyorum.